

Effektrapport för Hörselskadades Riksförbund (HRF) 2023

Namn: Hörselskadades Riksförbund (HRF)

Organisationsnummer: 802004–4510

Juridisk form: ideell organisation

Hörselskadades Riksförbund (HRF) är hörselskadades befrielse rörelse. En ideell, partipolitiskt och religiöst obunden intresseorganisation för alla med hörselnedsättning, tinnitus, ljudöverkänslighet och Menières sjukdom. Vi är också till för föräldrar till hörselskadade barn och andra närstående. HRFs främsta syfte är att tillvarata hörselskadades intressen. Att visa vägen till ett hörselsmart samhälle, där alla hörselskadade kan leva i full delaktighet och jämlikhet så att ingen behöver känna sig utanför på grund av sin hörselskada.

Ända sedan organisationen bildades 1921 har HRF verkat för att riva hinder och öppna dörrarna till en bättre framtid för hörselskadade, både i Sverige och i övriga världen. Delaktighet och hörselsmarta lösningar var A och O för Gerda, Alma och de andra eldsjälarna som lade grunden till vår organisation för 100 år sedan. De skapade mötesplatser för hörselskadade, tillämpade ny teknik och stärkte hörselskadades kompetens och självförtroende. De var ständigt i rörelse – framåt. Vi är besjälade av precis samma strävan än idag. Också i dag sätter vi fokus på att stärka den hörselskadade individen, genom kunskap, gemenskap och egenkraft. Också i dag agerar vi för att förändra samhället, så att hörselskadade får bättre villkor. För ett hörselsmart samhälle med full delaktighet och jämlikhet.

Idag uppstår många situationer där samhället inte är tillgängligt och det är vanligt att hörselskadades behov förbises, lågprioriteras eller till och med avfärdas. Vi i HRF vill att alla hörselskadade ska kunna känna sig starka, trygga, delaktiga och jämlika med andra. Fria att leva sina liv utan onödiga hinder, med hörselsmarta strategier och lösningar för en väl fungerande vardag, och med mod att vara öppna om sin hörselskada och sina behov. Detta gäller oavsett typ och grad av hörselskada, i alla skeden av livet.

HRFs ändamål och verksamhet

HRFs ändamål anges i våra stadgar (§ 1):

- att tillvarata hörselskadades intressen samt värna våra mänskliga rättigheter genom att hävda vår rätt till delaktighet och jämlikhet på alla områden
- att genom förenings-, informations-, kultur- och bildningsverksamhet verka för ökad hörselskadekunskap och fungerande kommunikation
- att genom verksamhet på alla nivåer i organisationen ge förutsättningar för social gemenskap
- att initiera och stödja sådan forskning och utveckling som tillvaratar våra intressen

- att aktivt medverka i den internationella utvecklingen inom områden som berör oss
- att vid behov ekonomiskt stödja barn, ungdomar och vuxna
- att verka för att förebygga hörselskador och hälsoproblem till följd av hörselskador

HRFs vision är *ett hörselsmart samhälle där alla hörselskadade kan leva i full delaktighet och jämlikhet. Ett samhälle där våra rättigheter respekteras och där vi kan förverkliga oss själva, på våra villkor.*

När samhället förändras, förändras även förutsättningarna för hörselskadade och därför kommer HRF förmodligen alltid att behöva arbeta för att säkra hörselskadades rättigheter och delaktighet.

I ett hörselsmart samhälle ser vi flera saker som vi idag arbetar för att uppnå på kort och lång sikt:

- **En hörselvård att lita på**

Regionernas specialistvård för hörselskadade är livsviktig. Genom rätt insatser i rätt tid kan människor med olika typer av hörselskador få en bra tillvaro med fungerande kommunikation och delaktighet, och onödigt ohälsa och utanförskap kan undvikas.

- **Hörselsmart utformning**

Tillgängliga och användbara lokaler, miljöer, produkter och tjänster i samhället är en förutsättning för full delaktighet för hörselskadade. Det är viktigt att det finns textning, bättre hörbarhet, teleslingor och tolkservice för att hörselskadade ska kunna ta del av information och delta i det offentliga samtalet. Och delaktighet är i sin tur en förutsättning för ett öppet, demokratiskt och jämlikt samhälle, där hörselskadade är fria att utöva sina rättigheter och fullgöra sina skyldigheter.

- **Delaktighet i utbildning**

Väl fungerande kommunikation är helt avgörande i all slags utbildning och annan pedagogisk verksamhet för att hörselskadade barn och vuxna ska kunna prestera och vara delaktiga i undervisning och skolmiljö på samma sätt som andra. Detta lägger grunden för att hörselskadade kan utbilda sig med optimala förutsättningar för personlig, akademisk och social utveckling.

- **Ett hållbart, hörselsmart arbetsliv**

Möjlighet till tidig rehabilitering samt olika typer av stöd i arbetslivet är avgörande för att hörselskadade ska ha likvärdiga möjligheter att arbeta, göra karriär och vara delaktiga i arbetslivet, precis som andra. Det minskar också risken för ohälsa, samtidigt som hörselskadade arbetstagare får möjlighet att utveckla sin kompetens, trivas och prestera fullt ut under ett långt arbetsliv. Hörselfrågorna behöver därför vara en självklar del av det systematiska arbetsmiljöarbetet på varje arbetsplats, så att arbetsgivare och fack kontinuerligt arbetar för att utveckla hållbara, hörselsmarta arbetsmiljöer, med god ljudmiljö, hörhjälpmedel, kunskap om hörselskadades behov och ett öppet, inkluderande arbetsklimat.

- **Tillgänglig och trygg vård och omsorg**

Kommunikation är viktigt för alla människors trygghet. Men i situationer då vi behöver vård och omsorg är det särskilt viktigt att det är enkelt att ta del av information och kommunicera, både med vårdpersonal och närstående. Goda förutsättningar för kommunikation minskar risken för allvarliga missförstånd om sjukdomstillstånd, läkemedel med mera. Det skapar också delaktighet och möjliggör patientinflytande, som är en lagstadgad rättighet. All hälso- och sjukvård samt vård- och omsorgsverksamhet behöver vara tillgänglig för hörselskadade. Kunskapsnivån måste vara särskilt hög inom verksamhet som riktar sig till målgrupper där det kan antas finnas många hörselskadade, till exempel äldre. Det är också viktigt att det är enkelt för äldre och andra vård-/omsorgstagare att få praktiskt stöd med hörapparater, hörselimplantat, hörhjälpmedel, tillgänglighet med mera i sitt hem/boende.

- **Kunskap, forskning och utveckling**

Kunskap är grunden för positiv utveckling. Genom statistik, faktainsamling, undersökningar och analyser blir det möjligt att upptäcka brister, se sammanhang och möjligheter samt att fatta välgrundade beslut. Forskning och utveckling ökar vår kunskap och banar väg för framsteg, vilket i sin tur kan ge högre livskvalitet för hörselskadade, på både kort och lång sikt. Att främja, initiera, medverka i och ekonomiskt bidra till forskning och utveckling är därför en central del av HRFs arbete för ett hörselsmart samhälle, där hörselskadade kan leva i full delaktighet och jämlikhet.

HRF är en drivande kraft i arbetet för ett hörselsmart samhälle. Det gör vi genom att:

Påverka: HRF påverkar politiker och andra beslutsfattare på alla nivåer i samhället, genom att presentera fakta, förklara och argumentera. Vi talar om hur det är – och hur det borde vara. Vi väcker opinion och ger hörselskadade en stark röst i samhällsdebatten. Vi arbetar för rätten till god vård och ett hållbart, hörselsmart, arbetsliv.

Upplysa: HRF sprider välunderbyggd kunskap om hörselskadade och hörselskador. Vi gör undersökningar, klargör sammanhang och visar vägen till förbättringar. Som ett led i detta upplysningsarbete tar vi initiativ till och stödjer hörsselforskningen.

Stödja: HRF ger stöd till enskilda hörselskadade och anhöriga. Vi stärker enskilda så att de utvecklar kompetens och insikt samt får självförtroende att påverka och förbättra den egna vardagen. Det gör vi bland annat i våra föreningar och i våra diskussionsgrupper på Facebook, som erbjuder gemenskap och erfarenhetsutbyte, samt via HRFs rådgivningstjänst Hörsellinjen.

Främja kunskap, forskning och utveckling: Kunskap är grunden för positiv utveckling. Genom statistik, faktainsamling, undersökningar och analyser blir det möjligt att upptäcka brister, se sammanhang och möjligheter samt att fatta välgrundade beslut. Vi lyssnar in och sammanställer hörselskadades erfarenheter som blir underlag för beslutsfattare. HRF bidrar till forskning som ökar vår kunskap och banar väg för framsteg, vilket i sin tur kan ge högre livskvalitet för hörselskadade, på både kort och lång sikt.

Så vet vi att vi gör skillnad

HRFs verksamhet genomsyras av vår vision, vilken är den yttersta effekten av vårt arbete. I takt med att samhället förändras, förändras och utmanas också villkoren för hörselskadade. Detta är en ständigt pågående process där HRF bidrar med kunskap och expertis för att säkra hörselskadades rättigheter under alla omständigheter.

HRF bevakar noga samhällsutvecklingen och de politiska processerna på nationell-, region- och kommunnivå för att följa upp vilka effekter vårt arbete och vår verksamhet får. Vi genomför egna undersökningar, bevakar nyheter, kartlägger samhällsförhållanden, sammanställer och analyserar statistik och fakta samt bevakar och initierar, politiska beslut, forskning och utveckling på nationell nivå. På så vis mäter och bevakar vi vilken effekt vårt arbete genererar, samt vilken effekt samhällsförändringar får för hörselskadade. Att väcka opinion handlar också om att göra hörselskadade mer synliga, som en självklar och respekterad del av mångfalden i samhället. Vi vill få människor att förstå hur det är att vara hörselskadad och vad som behövs för att vi ska kunna vara delaktiga.

Det är viktigt att ha i åtanke att alla framgångar inte alltid kan kvantifieras eller mätas med nyckeltal – som till exempel när SVT började texta alla regionala nyhetssändningar, eller när SKR beslutade att regionerna ska införa vårdförlopp för personer med grav hörselnedsättning. Vi följer och mäter löpande resultat på kvalitativ nivå genom berättelser och erfarenheter från människor med hörselskada och genom framgångar som förändrar liv för individer lokalt, exempelvis efter politiska beslut eller förändringar inom en kommun eller region. För HRF handlar framgångar i hög grad om att få igenom beslut och ställningstaganden som stärker hörselskadades rättigheter och möjligheter. I allt högre grad ser vi även hur framgångar handlar om att försvara det som en gång byggts upp, men som ständigt hotas och omprövas. Ett aktuellt exempel är förordningar och regelverk kring tillgänglighet.

Genom att lyssna på hörselskadades erfarenheter, exempelvis genom samtalen som kommer in till Hörsellinjen och genom berättelser från vår verksamhet, får vi en bild av hur hörselskadades vardag och behov ser ut – vilka konsekvenser samhällsförändringar får för individen. Likväl får vi en bild av vad vi behöver arbeta mer med när vi möter hörselskadades negativa erfarenheter och utmaningar.

Hörselvården är ett av många områden där HRF nått framgång tack vare styrkan i att ta tillvara hörselskadades egna erfarenheter. Kampen för en god hörselvård kommer högst sannolikt att behöva fortsätta drivas framåt med samma kraft och resurser som tidigare. Det betyder inte att arbetet är förgäves. Utan HRF hade förmodligen en större del av landet haft en än mindre fungerande hörselvård. HRF är den enskilt största aktören i Sverige som arbetar för att säkerställa att hörselskadades rättigheter tas tillvara inom vården och resten av samhället.

Verksamhetsåret 2023

Rysslands krig mot Ukraina har inte bara påverkat säkerhetsläget i Europa och världen, utan också haft en effekt på det ekonomiska läget i Sverige. Den stigande inflationen har genom ökade matpriser, boräntor och arbetslöshet rejält pressat många hushåll och privatpersoner. Trots det har

inte HRFs givare och medlemmar gett upp, de allra flesta har fortsatt stödja och ta del av vårt arbete. För detta är vi enormt tacksamma.

Även företag, myndigheter och organisationer har drabbats hårt av ökade kostnader och lägre intäkter. Hörselskadades rättigheter får aldrig bli en fråga om ekonomiska resurser. HRF behöver ständigt bevaka och påverka beslut som fattas för att säkerställa att så inte sker. För gång på gång har vi sett hur våra rättigheter lätt skärs ner på till förmån för kortsiktiga besparingar, exempelvis inom hörselvården. När väntetiden i vårdköen ökar ytterligare, riskerar utanförskapet för den som inte hör att få allt större fäste under en allt för lång tid, vilket skapar kostnader för såväl individ som samhälle.

Hörselskadade har också drabbats av en allt tuffare politik rörande tillgänglighet och delaktighet. Ett exempel på det var när Boverket under året la fram ett förslag på förenklade byggregler, helt utan krav på teleslingor i publika lokaler. Ett krav som HRF fått igenom efter många års kamp. Att ta bort kravet åsidosätter demokratiska principer och tillgängligheten för 500 000 personer som också vill ta del av kulturliv, politik och andra publika tillställningar. Här har HRF tydligt sagt ifrån, drivit kampanj och lämnat remissvar med förslag på konkreta förbättringar som gör det möjligt att lösa situationen på ett mer konstruktivt sätt. Resultatet återstår att ta del av under 2024.

I korta drag: Resultat och framgångar under 2023

- 2 336 nya medlemmar och 1 560 nya månadsgivare välkomnades till HRF!
- HRFs Facebookgrupper växte ytterligare under 2023 och hade vid årets slut sammanlagt cirka 14 000 medlemmar.
- Under 2023 testade sig ungefär 45 000 personer med Hörseltestaren – en markant ökning med över 3 000 personer.
- Än en gång fick HRF toppbetyget ”Högt anseende” i Kantar Sifos Anseendeindex.
- Hörsellinjen hade över 2 600 kontakter under året, en ökning jämfört mot 2022.
- Ett tiotal hörselsmarta webinarier och utbildningar har bidragit till ökad kunskap och gemenskap för medlemmar, förtroendevalda och lokal kanslipersonal.
- HRF-föreningar genomförde aktiviteter på ett 40-tal orter under Hörselveckan. Hundratals personer testade hörseln och blev medlemmar i HRF!
- I mars träffade HRF Magdalena Andersson för ett samtal om de utmaningar hörselskadade arbetstagare ställs inför och vad som behövs för att ge rätt stöd, så att hörselskadade kan få möjligheten att få och behålla ett arbete samt utvecklas på arbetsplatsen.
- 120 000 kronor samlades av ett 30-tal föreningar, företag och privatpersoner under HRFs nya kampanj Vad sa-loppet.
- Miljontals tittare kunde ta del av smyglanseringen av Vad sa-loppet i TV4 Nyhetsmorgon på Världshörseldagen 3 mars.

- Från och med 1 januari 2025 skrotas hörselcheckar och "Fritt val" i Region Stockholm. Det beslutade Hälso- och sjukvårdsnämnden i slutet av november 2023.
- Under hösten träffade HRF arbetsmarknadsminister Johan Pehrson, vid hans första möte med funktionsrättsrörelsen. HRF framhöll att neddragningarna av AFs audionomer och andra specialister skapar stora problem, samt att utredningsförslag om att ta bort begreppet "nedsatt arbetsförmåga" bör genomföras.
- För tredje året i rad anordnade HRF en utbildning för hörselinstruktörer. Åtta deltagare har fått ökad kunskap för att ännu bättre kunna möta hörselskadade i sitt arbete i kommunerna.
- För första gången någonsin togs funktionsnedsättning upp i Arbetsförmedlingens regleringsbrev. Ett resultat av att HRF tillsammans med andra organisationer satte press på regeringen i arbetslivsfrågorna under 2023.
- I november genomförde HRF och Svenskt Demenscentrum webinarier "Nedsatt hörsel bland äldre – konsekvenser för kognition och kommunikation". Över 200 personer deltog, varav majoriteten var verksamma inom vård och omsorgsverksamhet.
- HRF ställde krav på tillgängliga utrymningslarm i ett remissvar på Boverkets förslag om allmänna råd om säkerhet i händelse av brand i byggnader.
- Tack vare gåvor och bidrag kunde HRF dela ut över 1,1 miljoner till sex projekt inom hörsel-forskningen i Sverige via Hörseliforskningsfonden. Forskning som ämnar göra skillnad för hörselskadade på lång och kort sikt.
- 1 052 personer deltog i kampanjen "Rädda våra teleslingor" genom att stödja HRF med en gåva. Kampanjen startade efter att Boverket gått ut med ett förslag om förenklade byggregler, vilka skulle innebära att krav på teleslingor slopas. Efter en tids intensivt arbete fick HRF signaler om att kravet på att teleslinga ska finnas kvar i framtidens byggregler, vilket innebär att ett stort antal lokaler även i framtiden kommer att vara tillgängliga för hörselskadade.
- HRF deltog och debatterade om framtidens hörselvård på audiologisk konferens som samlar hela hörselvårdssverige.
- HRF anordnade ett riksdagsseminarium om tolkning med representanter från samtliga partier och hade flera samtal med arbetsmarknadsminister Johan Pehrson och ansvarig minister Camilla Waltersson Grönwall om behovet av att lösa problemen på tolkområde.

Fördjupade framgångar: En hörselvård att lita på

Hörselvård är livsviktigt för hörselskadade. Rätt insatser i rätt tid förebygger ohälsa och utanförskap. Det skapar förutsättningar för fungerande kommunikation och delaktighet genom hela livet. God tillgänglighet till hörselvård är en grundförutsättning för att det ska vara möjligt att ta tag i sina hörselproblem. Ju snabbare man får god hörselvård, desto mindre risk för följdproblem. Exempelvis minskar risken för allvarliga hälsoföljder kopplade till hörselnedsättningen, så som demens och stressrelaterade symtom. Hälsoföljder som inte sällan får stora effekter för samhällsekonomin. Hörselvård har alltså stor betydelse för både individ och samhälle.

HRF anser att det måste finnas en samhällsfinansierad hörselvård som håller hög kvalitet, omfattar rehabilitering efter behov, är likvärdig i hela landet och bedrivs långsiktigt. Så ser det tyvärr inte ut överallt idag. Vilken hörselvård hörselskadade får varierar beroende på var i landet han eller hon bor. Skillnaderna mellan de olika regionerna är stora. Individens kostnader för att få tillgång till hörselvård varierar kraftigt, liksom de avgiftssystem som tillämpas inom hörselvården i olika regioner. HRF vill att alla hörselskadade, var de än bor, ska kunna känna sig trygga med att kunna få den hörselvård de behöver inom den allmänna hälso- och sjukvården.

2023 har inneburit stora framgångar för HRF inom hörselvårdsområdet, särskilt i region Stockholm där många års kamp nu gett resultat. Men hörselvård är ett komplext område som hela tiden står under förändring och påverkas av bland annat rådande politik och vinstintressen. HRF behöver ständigt bevaka och utvärdera de förändringar som sker för att säkerställa att hörselskadades rättigheter och behov tillvaratas.

Hörsellinjen informerar och ger råd när väntetiderna är allt för långa

Väntetiderna till hörselvården var orimligt långa under 2023, i många regioner över ett år och i vissa uppemot 18 månader. Bara ett fåtal regioner klarade vårdgarantin på 90 dagar. Detta var något som blev påtagligt i samtalen till HRFs rådgivningstjänst Hörsellinjen. Många hörselskadade och anhöriga hörde av sig med frågor som handlade om oro kring långa köer. Särskild oro finns bland äldre personer med hörselnedsättning som skulle tvingas vänta i över ett år på att få tid för hörapparatutprovning.

"Jag är 71 år nu. Om 23 månader är jag 73 år. Vem vet hur länge jag har tid att vänta?"

/En av personerna som hört av sig till Hörsellinjen med sin oro över besked från regionen om den långa väntetiden inom hörselvården.

Hörsellinjen kan inte ersätta hörselvården, men kan ge råd och stöd till hörselskadade och närstående som underlättar vardagen eller i bästa fall leder till att den stödsökande kan lösa sitt problem på egen hand. I vissa fall har det räckt att informera om vårdgarantin, som gjort att man kunnat söka hjälp i en annan region.

"Det är tack vare tipset från Hörsellinjen som jag kommer kunna höra ordentligt igen."

/En av personerna som hört av sig till Hörsellinjen och fått tips om att nyttja vårdgarantin för att få vård snabbare.

Det har också blivit ännu tydligare att fler och fler får allt för dålig information om sin hörapparat och hur den ska användas, exempelvis tillsammans med mobiltelefon eller teleslinga. Det gör att många, särskilt äldre hörselskadade går miste om eller undviker att använda funktioner som de skulle ha nytta stor av. Totalt har 2600 kontakter fått stöd via HRFs kostnadsfria rådgivningstjänst Hörsellinjen under 2023.

Inget stopp för audionombildning – tack vare HRF

Brist på audionomer är en av de bakomliggande orsakerna till längre köer inom hörselvården. Audionombristen beror bland annat på att det är det för få som söker till audionombildningarna. Därför är det angeläget för HRF att bevaka och påverka förändringar inom audionombildningen.

I början på året fick HRF veta att audionomutbildningen i Lund skulle pausas på grund av bristande lönsamhet. För att stoppa detta agerade HRF med skrivelser, kontakter med politiker och universitetet samt dialog med professionen. HRF medverkade också till att lyfta audionombristen i media. Bland annat hade Sveriges Radio torsdagen före Hörselveckan en rad inslag om audionombristen och de långa köerna till hörapparatutprovning. De hade också en intervju med forskaren Jerker Rönnerberg om kopplingen mellan hörselnedsättning och demens.

HRF:s påverkansarbete gentemot universitet och regionen var framgångsrikt och stärktes av det mediala trycket. I Region Uppsala skrev man till Socialstyrelsen om att starta en audionomutbildning i Uppsala. I norra sjukvårdsregionen diskuterades uppdragsutbildning av audionomer. I Region Skåne påbörjades ett samarbete för att locka fler studenter till audionomutbildningen i Lund. Något som ledde till att utbildningen inte pausades och att ansökningarna ökade till höstens intagning.

Seger efter mer än tolv års kamp: Region Stockholm avskaffar Fritt val-systemet. Äntligen stopp för ett havererat vårdssystem!

Drygt 560 000 svenskar har hörapparat. Under 2019 fanns 24 599 av dessa personer i Region Stockholm. Men mörkertalet bland hörselskadade är stort. Långt många fler än de som redan bär hörapparater skulle må bra av att göra det.

Ända sedan 2011 har HRF, både på förbunds- och distriktsnivå, påtalat allvarliga systemfel inom "Fritt val av hjälpmedel" då det infördes inom hörselvården i Stockholms läns landsting och Region Skåne. Syftet med vårdssystemet var att öka valfriheten genom att erbjuda bidrag till köp av hörapparater på den öppna marknaden. I stället har "Fritt val" inneburit att hörselmottagningar som ägs av hörapparatindustrin har satt i system att uppmana patienter att köpa hörapparater privat, ibland för tiotusentals kronor, trots att de har rätt till hörapparater från landstinget, inom patientavgiften.

HRFs kritik har fått medhåll från en rad tunga instanser: Socialstyrelsen, Statens Medicinsk-Etiska Råd (Smer) och den statliga Hjälpmedelsutredningen. Även revisorerna i Region Skåne samt Etiska rådet i Region Skåne har riktat allvarlig kritik mot "Fritt val-systemet". Dessa aktörers uttalanden kan anses styrka HRFs erfarenheter, vilka ligger till grund för den kritik som framförts.

HRFs kamp mot vårdssystemet, och vårdssystemet i sig, har lyfts i rikstäckande media många gånger, vilket kan ses som ett tecken på frågans höga relevans. Ett exempel är i SVT 2017 där de lyfte fallet med 81-åriga Lennart Assarsson i Huddinge som fick betala cirka 16 000 kronor för en privat hörapparat. Enligt honom och hans fru Harriet som var med vid besöken informerade inte audionomen på en av företaget Audikas hörselmottagningar att han istället kunde välja en apparat ur landstingets sortiment och bara betala 600 kronor. Lennart var långt ifrån ensam om att bli lurad. Många Stockholmare hörde av sig till HRF och Hörsellinjen under åren med sina upplevelser och frågor. En av dem var Elisabeth Nornevi, 68, som uppmanades att köpa hörapparater för 15 000–20 000 kronor. Men det hade hon inte råd med. "Då tyckte de att det inte var någon idé – jag blev plötsligt ointressant som patient. Så jag gick därifrån. Utan hörapparater.", berättar Elisabeth för HRF.

Genom att kontinuerligt lyfta verkliga människors upplevelser av hörselvården i Region Stockholm, samverka med myndigheter lokalt och nationellt, synas i media och samtidigt visa konkreta förslag på bättre vårdssystem lyckades HRF till slut knuffa hörselvården i en bättre riktning. I slutet av november 2023 fattade äntligen Hälso- och sjukvårdsnämnden beslutet att skrota hörselchecken och Fritt val i Region Stockholm. Beslutet träder i kraft från och med 1 januari 2025. Vårdvalet ska vara kvar, men hörapparaterna som provas ut ska hämtas ur regionens upphandlade sortiment. Under 2024 ska regionen komma fram till hur övergången ska ske, rent praktiskt, samt hur förutsättningar ska se ut för hörselmottagningar inom vårdvalet.

HRF fortsätter bevaka utvecklingen i Region Stockholm, och resten av landet. Goda erfarenheter och exempel sprider sig ofta inom HRF och inspirerar fler hörselskadade att göra mer för att påverka sitt närsamhälle. På så vis kan segern i Region Stockholm få effekt för långt fler än invånarna i Stockholm.

När det inte går som man tänkt sig

Oväntat beslut om hörselcheckar i Region Uppsala

Strax före jul beslutade Vårdstyrelsen i Region Uppsala att påbörja processen för att införa ett Fritt val-system med hörselcheckar, av ungefär samma modell som i Region Skåne. Vårdstyrelsen lade fram beslutsförslaget utan någon föregående dialog med HRF som reagerade starkt när förslaget blev känt.

HRF arbetar konsekvent med att förebygga en negativ utveckling inom hörselvården, genom att möta politiker, dela erfarenheter och sprida kunskap om vinsterna med en god hörselvård. In i det sista försökte HRFs distrikt i Uppsala och riksförbundet stoppa beslutet, genom en skrivelse till ledamöterna i Vårdstyrelsen, uttalanden i mediakontakter med både den styrande majoriteten och oppositionen för att understryka problemen med hörselcheckar. Dock utan resultat. Oppositionen i Region Uppsala valde däremot att reservera sig mot beslutet och aviserade att de tänkte riva upp beslutet vid ett majoritetsskifte, vilket var positiva nyheter och bådade gott inför framtiden.

Under 2024 fick regionen sedan ett majoritetsskifte och ett beslut fattades om att Fritt val inte skulle införas i region Uppsala. Dessutom sades att man skulle fortsätta arbetet med att se över hur man kan förbättra vården och korta ner köerna.

Hörselskadades Riksförbunds organisation

HRF är Sveriges största organisation för hörselskadade med cirka 20 000 medlemmar. Vi är en demokratisk medlemsorganisation, som arbetar för att tillvarata både medlemmarnas och alla andra hörselskadades intressen. Verksamheten bedrivs i förbund, distrikt och föreningar. Våra 162 föreningar verkar lokalt, våra 22 distrikt verkar regionalt och förbundet driver frågor på riksplanel och internationellt. De flesta av HRFs medlemmar är med i våra föreningar. Vi har även stödmedlemmar, som är medlemmar direkt i riksförbundet.

HRFs högsta beslutande församling är kongressen, som samlas vart fjärde år och består av ombud från föreningar i hela landet. Hur kongressens beslut ska förverkligas beslutas av HRFs förbunds-

styrelse samt av distriktens och föreningarnas styrelser. Mellan kongresserna är förbundsstyrelsen HRFs högsta beslutande nivå. HRFs stadgar, intressepolitiska program och handlingsprogram finns att läsa i sin helhet på vår webb, www.hrf.se/vara-styrdokument.

Bolag och stiftelser

HRFs bolag och stiftelser HRF har två helägda bolag: HRF Hörteknik AB som bedriver försäljning av hörhjälpmedel och batterier och Forskningsinstitutet Hörselbron AB som bedriver forskning, utveckling och kvalitetsutvärdering inom teknisk audiologi och hörteknik.

HRF har också flera stiftelser: Hörsselforskningsfonden som HRF instiftade 1989 i syfte att främja forskning och utveckling som kan bana väg för bättre livsvillkor för hörselskadade. Fonden fördelar varje år anslag till medicinsk, beteende-vetenskaplig och teknisk forskning inom hörselområdet. Hörsselforskningsfonden delar även ut Stora Hörselpriset till en eller flera forskare som har gjort ”betydande forskningsarbete inom hörselområdet som direkt eller på sikt kan anses ha stor positiv påverkan på hörselskadades vardag”.

HRF har även stiftelser som delar ut stipendier till hörselskadade, döva och vuxendöva samt till föräldrar till hörselskadade och döva barn. I första hand ges bidrag till utlandsstudier, språkresor och till teckenspråkskurser för föräldrar till hörselskadade och döva barn.

Samarbeten

HRF är en drivande kraft inom funktionshinderrörelsen och har ett gott samarbete med andra hörselskadeorganisationer, både i Sverige och internationellt. Dessa samarbeten gör oss starkare när vi driver frågor som rör rättigheter och möjligheter för personer med funktionsnedsättning i allmänhet och hörselskadade i synnerhet. Vi samarbetar även med Ideell Arena där vi ingår i ett nätverk för erfarenhetsutbyte och lärande med särskilt fokus på ledning och styrning. En annan viktig samarbetspartner är branschorganisationen för insamlingsorganisationer, Giva Sverige, där HRF som medlem bidrar med sina erfarenheter och får ta del av kunskap och betydelsefulla nätverk. HRF har också ett utvecklingssamarbete med partnerorganisationen ASHICO (Asociación de Hipoacúsicos Cochabamba) i Bolivia. I samarbetet ingår även Bolivias Hörselskadades Förbund (FENAHIBO) och hörsselföreningarna i La Paz (AHLP) och Santa Cruz (ASHICRUZ). Samarbetet finansieras med medel från Sida/Forum Syd genom MyRight. Projektets syfte är att stärka föreningarna för hörselskadade i Bolivia så att de kan förbättra situationen för hörselskadade i Bolivia.

Resurser

Inom HRF finns en hög medvetenhet om att vår verksamhet möjliggörs av medlemmars och givares engagemang. Varje krona som investeras i verksamheten vägs mot den effekt och de mål verksamheten syftar till att uppnå. Till våra resurser räknas även vår personal som dagligen arbetar för att verkställa HRFs uppdrag.

Medlemmar, föreningar och distrikt

Engagemanget hos var och en av HRFs medlemmar är kärnan i vårt arbete och utan dem hade vår verksamhet inte heller varit möjlig att bedriva. Dessa personer är en enorm resurs och ger oss möjlighet att påverka både lokalt och nationellt. Inom våra distrikt och föreningar bedriver medlemmarna ideellt arbete med gemenskap, engagemang och hörselsmart kunskap som grund. De är viktiga mötesplatser, där hörselskadade kan umgås under tillgängliga former, med bra ljud, ljus, text och tolkning. Sociala oaser, där medlemmar utbyter skratt och erfarenheter med andra i samma situation. De sprider också hörselsmart kunskap, bland annat genom föredrag, utbildningar och råd och stöd till enskilda, samt driver intressepolitiska frågor på kommunal och regional nivå. Under året har tappet av medlemmar minskat och stabiliserats något vilket sannolikt är en effekt av satsningar på medlemsrekrytering och medlemskapets innehåll. Framåt är detta fortfarande ett utmanande område som behöver bevakas och hanteras.

Finansiering och ekonomi

HRFs insamlingsverksamhet är en nyckel till organisationens finansiering. Utan de givare som lojalt fortsätter stötta vår verksamhet hade vi inte kunnat nå alla de framgångar vi sett under åren. Efter en period av utmaningar inom insamlingen från privatpersoner har vi under 2023 närmat oss en mer balanserad nivå i intäkter, vilket är ett resultat av satsningar och intensivt arbete. Trots detta har ökade kostnader, som delvis beskrivs i inledningen till denna rapport, fortsatt utmana vår ekonomi. Därför krävs nu samma ansträngning för att fortsatt kunna möta framtidens utmaningar. Andra viktiga intäkter för organisationen är medlemsavgifter och statsbidraget.

I tabellen nedan redovisas HRFs intäkter genom våra nyckeltal:

	2023	2022	2021	2020	2019
Antal medlemmar	20 023	20 177	20 669	22 374	23 008
Gåvor och bidrag (tkr)	52 489	47 703	48 072	50 580	53 907
Totala verksamhetsintäkter (tkr)	61 105	54 214	51 531	53 841	58 276
Totala verksamhetskostnader (tkr)	68 932	58 656	54 557	53 619	58 567
Årets resultat (tkr)	- 7 092	-3 160	-1 793	988	-180
Eget kapital (tkr)	20 146	24 405	27 566	29 359	28 370
Balansomslutning (tkr)	37 878	35 310	39 045	37 197	38 794
Balanserad kapital/ rörelsens kostnader i procent	23,8	35,3	40,2	40,9	36
Soliditet i procent	53,2	69,1	70,6	78,9	73,1

Rapportens avgränsningar

Denna effektrapport gäller för HRFs verksamhet i Sverige under 2023. De ekonomiska resurser som redovisats ovan täcker även internationell samverkan samt vårt internationella utvecklings-samarbete. Den internationella verksamheten är dock inte särskilt omfattande eller resurskrävande i jämförelse med vår verksamhet i Sverige, därför särredovisar vi inte kostnader och resurser för respektive område.

Då HRF har en omfattande verksamhet har vi inom ramarna för effektrapporten 2023 valt att under det fördjupande avsnittet avgränsa oss till hörselvårdsområdet. Det är ett centralt område för HRF där vi sett goda resultat som får effekt för hörselskadade i Sverige, men som också fortsätter utmana oss som organisation på grund av sin komplexitet och ständiga utveckling. Vi har även valt att lyfta insatser där vi inte har nått den framgång vi önskat, för att visa på transparens och komplexiteten i frågan.

En hörselvård att lita på är ett av fyra prioriterade områden för HRFs verksamhet under kongressperioden 2022-2025. De exakta resurserna som används inom ramarna med arbetet för en hörselvård att lita på är svåra att bedöma då påverkansarbete, rådgivning, kunskapsspridning och engagemang i föreningslivet är något som genomsyrar allt HRF gör.